

Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlésének 2024. december 13-i ülése 7. számú napirendi pontja

Beszámoló a Tolna Vármegyei Értéktár Bizottság 2024. évi munkájáról

Előterjesztő: dr. Say István, a Tolna Vármegyei Értéktár Bizottság elnöke

Előadó: dr. Say István, a Tolna Vármegyei Értéktár Bizottság elnöke

Az előterjesztést előzetesen tárgyalta a Területfejlesztési és Koordinációs Bizottság.

Tisztelt Közgyűlés!

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény határozta meg az értékek feltárásának, őrzésének és továbbadásának alulról építkező országos mozgalmi rendszerét, amelyen belül jelentős szerepet szánt a vármegyei értéktár bizottságoknak.

A Tolna Vármegyei Értéktár Bizottság az országban a legelső között, 2013. március 21-én alakult meg, és már több, mint tíz esztendeje működik, országosan kiemelkedő tevékenysége nemzeti szinten is elismert.

A Tolna Vármegyei Értéktár Bizottság megújított ügyrendjének II. fejezet g) pontja és a magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról szóló 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés c) pontja alapján a Bizottság évente beszámol tevékenységéről az alapító Közgyűlésnek. Az utolsó bizottsági beszámoló 2023. november 28-án került a testület elé.

A Bizottság az újonnan megválasztott Közgyűlés előtt első alkalommal ad számot működéséről. Az aktuális helyzet szerint a Tolna vármegyei települések kétharmada, mind a 11 város, valamint további 61 község folytat eltérő intenzitású értéktári tevékenységet. Ezzel az aránnyal Tolna vármegye a kiemelkedően legjobbak csoportjában található.

A vármegyei értékek számát illetően ugyanakkor magasan megelőzi az ország összes többi vármegyéjét, ami főleg annak köszönhető, hogy az érintett települések műemlékeit, természetvédelmi értékeit, valamint Népművészet Mestereinek munkásságát a Bizottság külön mérlegelés nélkül – ezek országos minősítését elfogadva – a Vármegyei Értéktárba emeli.

Vármegyénkben még mindig nem alakult értéktári bizottság a Dombóvári járás nyugati és déli részének számos településén, és többek között továbbra sincsenek helyi bizottságok Faddon és Dunaszentgyörgyön, illetve a Zomba-Kéty-Felsőnána-Murga települési együttesben sem. Ezt a sort egészíti ki sok egészen apró település a vármegye földrajzi belsejében.

A vármegyei bizottság ez évi első ülésére 2024 februárjában került sor Tolnán, melyet követően a Tolna Megyei Szabadművelődési és Népfőiskolai Társaság szervezésében „Közösségi értékek – értékes közösségek” címmel rendeztek konferenciát. A rendezvényen a bizottság tagjai is megjelentek, elnöke pedig megnyitotta az eseményt, ahol hat előadás hangzott el az értékgyűjtés módszertanáról, közösségformáló szerepéről és a jó gyakorlatokról. Áprilisban volt a következő ülés, ahol Fehérvári Tamás, a vármegyei közgyűlés elnöke megköszönte a tagoknak a megalakulás óta eltelt 11 évben végzett munkát, illetve Szabadi Mihály, egészségügyi okokra hivatkozva lemondott az értéktár bizottságban betöltött tagságáról. A két ülésen négy kategóriában összesen nyolc érték kaphatott új vármegyei minősítést, valamint a Bizottság javaslatot tett a Közgyűlés Elnöke számára tolnaikummá minősítésekre, illetve vármegyei értékdíj odaítélésére is. A vármegyei értékek száma a döntéssel 72 településen 482 lett. (1. sz. melléklet)

Tolna Vármegye Önkormányzata minden évben megrendezi „Vár a megye – Tolna Vármegyei Értékek Napja” elnevezésű rendezvényét, amelyen a térség települései mutatkoznak be értékeikkel, továbbá számos játékos és kulturális elem színesíti a programot. Az idei év májusában Madocsa volt a házigazdája a tizedik alkalommal megrendezett és nagy sikerrel megvalósított rendezvénynek. Ezen az eseményen 44 település és további hat partner szervezet mutatkozott be értékeivel. A több, mint 600 résztvevőt Süli János országgyűlési képviselő és Fehérvári Tamás vármegyei közgyűlési elnök köszöntötte, délután pedig díjakat adtak át. Az eredményhirdetésen sor került a kiemelt vármegyei értékek, azaz Tolnaikum címek bejelentésére, melyet mostantól a bonyhádi Perczel-kúria, valamint a Kapos – Koppány menti pille is viselhet. Érték-díjas közösségé vált a Györkönyi Települési Értéktár Bizottság. (2. sz. melléklet) Kiemelt értékeinkként tekinthetünk a kiemelkedő nemzeti értékek jegyzékének Tolna vármegyei értékeire – valamint az országosként a vármegyénket érintőkre is. (3. sz. melléklet)

A Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Vármegyei Igazgatósága nemcsak ennek a jeles napnak a megrendezésében volt együttműködő partner, hanem a települések „értéktári érzékenyítésében” is. Az Igazgatóság OKJ-s közművelődési szakemberképzéseinek keretében is zajlott erre irányuló együttműködés.

A tavasz folyamán a vármegyében kérdőíves felmérést végeztünk a vármegye települései körében többek között az értéktári tevékenység intenzitásáról, eredményekről, a működéssel kapcsolatos nehézségekről. A felmérésből kiderült, hogy a megalakult bizottságok több, mint fele inaktív, kevés időt és energiát tudnak csoportosítani rendezvények megvalósítására, finanszírozására, melyeket főleg saját forrásból terveznek. Nehezen lehet a lakosságot bevonni a rendezvények megvalósításába. Ahol azonban jól működik a bizottság, és pályázati támogatásokat is kaptak, nagyon szép eredményeket értek el: új honlapok, kiadványok születtek, a feltárt értékek megismertetése beépült a települési programokba. Külön kiemelték az eredmények között a diákok bevonását az értéktári munkába, illetve egy Helytörténeti Ajánlást, amivel a pedagógusok munkáját szeretnék segíteni. A felmérésből is látszik, hogy az értéktári munka, a nehézségek ellenére is tud sikeres lenni.

A Kárpát-medencei magyar iskolások számára meghirdetett Hungarikum Vetélkedőn vármegyénk diákjai idén is hatalmas bravúrt értek el. A dunaföldvári Magyar László Gimnázium 9. osztályos diákjai Lakitelken harmadik alkalommal szereztek országos első helyet.

A HUNG-2023 pályázat 2,5 millió forintos támogatásának köszönhetően idén végre megújulhatott a vármegyei értéktár honlapja (www.kincsestolnamegye.hu), ami letisztult arculattal teljeskörűen mutatja be a vármegyei értéktári munkát és teljes képet ad a térség értékeiről.

Tolna Vármegye Önkormányzata az idei évben két pályázatot nyújtott be a hungarikum bizottság pályázati felhívására. Két-két millió forint támogatást ítéltek meg a Vár a megye rendezvény megvalósítására, illetve az Agrárminisztérium által létrehozott értéknilyvántartó felületen a vármegyei értéktárban található nemzeti értékek adatainak, dokumentumainak feltöltésére, valamint a települési, tájegységi értéktárakban található nemzeti értékek adatai, dokumentumai teljes körű feltöltésének vármegyei szintű koordinációs tevékenységére.

A Vár a megye rendezvény már megvalósult, a támogatói okiratot megkaptuk, amint a támogatás megérkezik, a beszámoló beküldésre kerülhet. A másik pályázat egy országosan megvalósuló, a www.hungarikum.hu oldalon működő adatbázis lesz, mely minden, értéktárba felvett értéket tartalmazni fog, valamint a jövőben ezen oldalon keresztül lehet majd az újabb felterjesztéseket benyújtani. Az értéknilyvántartó felületnek jelen pillanatban még csak egy demo változata létezik, az adminisztrációs felülettel kapcsolatos tudnivalókat november 14-én, Kecskeméten mutatták be egy képzésen. A felület élesítése januárra várható, március végéig várják az értékek feltöltését ezen honlapra, ami nem kis munkát ró a hivatalra, hiszen megközelítőleg másfél ezer települési és közel ötszáz vármegyei érték adatait kell rögzíteni, illetve koordinálni a munkát.

Határozati javaslat:

Tolna Vármegye Önkormányzata Közügyülésének .../2024. (XII. 13.) közgyűlési határozata a Tolna Vármegyei Értéktár Bizottság 2024. évi munkájáról szóló beszámoló elfogadásáról

Tolna Vármegye Önkormányzatának Közügyűlése a magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról szóló 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés c) pontja alapján a Tolna Vármegyei Értéktár Bizottság 2024. évi munkájáról szóló beszámolót elfogadja.

Felelős: Orbán Attila, a Közügyűlés elnöke

Határidő: azonnal

Szekszárd, 2024. november 29.

**dr. Say István
a Bizottság elnöke**

Tolna vármegye értékei

2024. végén

Település	értékek száma össz.	Épített környezet	Kulturális örökség	Agrár- és élelmiszer-gazdaság	Ipari és műszaki megoldások	Természeti környezet	Sport	Egészség és életmód	Turizmus és vendéglátás
Alsónána	2	2							
Alsónyék	2	1	1						
Attala	3	1	1	1					
Báta	10	4	5		1				
Bátaszék	25	17	6		2				
Bikács	4	1				3			
Bogyiszló	13	1	8	1	2	1			
Bölcske	8	6		1		1			
Bonyhád	29	21	6	1	1				
Csibrák	1	1							
Decs	20	2	17	1					
Döbrököz	1	1							
Dombóvár	16	4	8	2			1	1	
Dunaföldvár	18	13	1		1	1		1	1
Dúzs	1	1							
Értény	2	1	1						
Fácánkert	2	1			1				
Felsőnyék	5	4				1			
Gerjen	1		1						
Grábóc	3	2	1						
Gyönk	7	3	3	1					
Györe	1	1							
Györköny	5	1	3	1					
Harc	2	1		1					
Hőgyész	7	6				1			
Iregszemcse	3	3							
Izmény	2	1	1						
Kajdacs	2	2							
Kakasd	1	1							
Kalaznó	1	1							
Kismányok	1	1							
Kisszekely	4	2				2			
Kistormás	1	1							
Kisvejke	1			1					
Kölesd	7	2	4		1				
Kurd	2	1				1			
Lengyel	6	4	1			1			
Madocsa	7	1	4			2			
Magyarkeszi	2	1			1				
Medina	11	4	7						

Möcsény	2	2							
Mucsi	2	2							
Nagydorog	8	1	4	2		1			
Nagykónyi	1	1							
Nagymányok	3	3							
Nagyszékely	1	1							
Nak	1							1	
Németkér	4	1	1			2			
Őcsény	6	1	4		1				
Ozora	3	3							
Paks	41	23	7	2	2	5	1	1	
Pálfa	2	1	1						
Pincehely	4	3	1						
Pörbölly	3	1	1			1			
Regöly	4	2	1			1			
Sárpilis	3	1	2						
Sárszentlőrinc	6	4	2						
Simontornya	9	7	1			1			
Sióagárd	7		6	1					
Szakály	1	1							
Szedres	7	4	1			2			
Szekszárd	53	23	19	5		4	1		1
Tamási	16	7	4		2	2		1	
Tengelic	13	8	2	1		2			
Tevel	4	3	1						
Tolna	29	9	13	2	2	2	1		
Tolnanémedi	1	1							
Váralja	4	1	1	1		1			
Várdomb	1	1							
Varsád	1	1							
Závod	3	3							
összesen:	482	240	151	25	17	38	4	5	2

Kategóriák szerint:

Agrár- és élelmiszergazdaság	25	Természeti környezet	38
Egészség és életmód	5	Turizmus és vendéglátás	2
Épített környezet	240		
Ipari és műszaki megoldások	17	<i>Tolnaikum</i>	29
Kulturális örökség	151	<i>Kiemelkedő Nemzeti Érték</i>	5
Sport	4		

Település	értékek száma	értékek kategóriák szerint
Alsónána	2	Épített környezet (2): Evangélikus templom, Római katolikus templom
Alsónyék	2	Épített környezet (1): Református templom Kulturális örökség (1): Alsónyéki Tájház
Attala	3	Kulturális örökség (1): Dr. Földvári József munkássága Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Attalai tükrös tájpony Épített környezet (1): Nepomuki Szent János szobor
Báta	10	Épített környezet (4): Szent Mihályról elnevezett római katolikus plébániatemplom, Szent Vér Kegyetemplom, Nepomuki Szent János-szobor, Református templom Kulturális örökség (5): Dér Józsefné Stigler Teréz szövő, tojásfestő, Halászház, Fekete Gólya Ház, Tájház, Bátai Szent Vér kegyhely, Tolnaikum Ipari és műszaki megoldások (1): Faszéngázos szivattyútelep
Bátaszék	25	Épített környezet (17): Vasútállomás épülete, Tájház és gyűjteményei, Városháza, Városi Könyvtár épülete, Uradalmi épület, Számvevőség, Mező-féle kúria, Kálvária-kápolna, Szent Orbán-kápolna és östölgyek, Szent Flórián-szobor, Református imaház, Római katolikus plébánia, Nepomuki Szent János-kápolna, Római katolikus plébánia, Szentháromság-szobor, Cikádor Apátsági Romkert, Nagyboldogasszonyról elnevezett római katolikus templom Tolnaikum Ipari és műszaki megoldások (2): M6-os autópálya alagútláncolata, Türr István-híd Kulturális örökség (6): Csanády-gyűjtemény, Zádor Jenő zeneszerző életműve, Géza-nap, Bátaszéki Ipartestület tevékenysége és hagyományai, Virágvasárnapi passiójáték, Dr. Hermann Egyed István munkássága
Bikács	4	Épített környezet (1): Evangélikus templom Természeti környezet (3): Kistápei láprét, Ökör-hegy, Kistápei Zichy-kastélypark
Bogyiszló	13	Épített környezet (1): Református templom Ipari és műszaki megoldások (2): Sió-torkolati árvízkapu, Szent László-híd Kulturális örökség (8): Bogyiszlói Hagyományörző Egyesület tevékenysége, Hajdu Józsefné táncos, varró-hímző asszony munkássága, Streer Tamásné Horváth Mária táncos munkássága, Streer Tamás táncos munkássága, Józsa Bálintné Tamás Julianna szövő, viseletkészítő munkássága, Orsós Kis János tamburás munkássága, Bogyiszlói népzenei hagyományok és a Bogyiszlói Zenekar tevékenysége, Bogyiszlói népviselet Természeti környezet (1): Bogyiszlói orchideás erdő Agrár- és élelmiszergazdaság (1): A bogyiszlói paprikatermesztés hagyományai
Bölcske	8	Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Pincefalu Épített környezet (6): Bölcseki víz alatti régészet és kőtár, Szent András-pusztai Kápolna, Szent András-pusztai Szakáts-kastély és melléképületei, Római katolikus templom, Református iskola, Református templom Természeti környezet (1): Bölcseki nőszirmos
Bonyhád	29	Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Magyartarka szarvasmarha Épített környezet (21): Rinaldi-ház (rég. község háza), Műemlék lakóházak (Perczel Mór utca 2., 4. és 18.), Alsóbörzsönyi Perczel-kúria, Nunkovits-Honig-ház (Völgységi Múzeum), Egykori ispotály, Perczel-kúria (Perczel Mór utca 9.), Perczel-kúria (Buki-ház, Perczel Mór u. 11.), Lodományi római katolikus templom, Evangélikus templom, Evangélikus iskola és tanítólakás, Majosi evangélikus templom, Református templom, Ózsina-góga, Izraelita szeretetház, Szentháromság-szobor, Kálvária-kápolna, Ermel-Vojnits-mauzóleum, Evangélikus lelkész lak, Római katolikus templom, Római katolikus plébánia, Perczel-kúria (Perczel Mór utca 44.) Tolnaikum Ipari és műszaki megoldások (1): Bonyhádi zománcáru és zománcedény Tolnaikum, Kiemelkedő Nemzeti Érték Kulturális örökség (6): Lőrincz Etel textilművész munkássága, Bonyhádi Képzőművészeti Kör tevékenysége, Bukovinai székelyek élő népművészete, Lőrincz

		Aladárné Molnár Vilma szövő munkássága, Fábíán Mártonné Kásler Balbina szövő munkássága, Bukovinai székely betlehemes, a csobányolás Tolnaikum
Csibrák	1	Épített környezet (1): Csibráki Szent Anna-templom kálváriája
Decs	20	Agrár- és élelmiszergazdaság (1): „Decsi zöld szagos” Épített környezet (2): Mausz-kápolna (Görögszó), Református templom és teljes szószéki készlete Kulturális örökség (17): Decsi Hagyományörző Férfikórus munkássága, Czákó Gábor írói munkássága, Decsi-Kiss Mária gyöngyékszerműkészítő munkássága, Fodorné László Mária munkássága sz. 1949, Széles Józsefné Rengecz Erzsébet szövő, 1921-2006, Tóth Jánosné Kovács Sára babakészítő, 1903-1980, Fülöp Ferenc táncos, 1885-1962, Kovács Józsefné Kun Sára hímző, 1909-1999, Oláh Istvánné Berekai Éva énekes, sz. 1892-1983, Perity Mihályné Kukucska Mária szövő, 1896-1986, Békás Jánosné Medgyesi Mária énekes, 1900-1994, Farkas Lászlóné Pál Erzsébet babakészítő, sz. 1938, Fehér Lászlóné szövő, 1919-1992, Ács Istvánné szövő, 1925-1981, Bali Istvánné Pusztai Éva szövő, 1918-2008, Sárközi tájház, Sárköz népművészete (szöveg, hímzés, gyöngyfűzés, viselet) Tolnaikum, Kiemelkedő Nemzeti Érték
Döbrököz	1	Épített környezet (1): Várrom
Dombóvár	16	Agrár- és élelmiszergazdaság (2): Magyar Rapszódia desszert család, Rákóczi János munkássága és a Rákóczi-túrós Tolnaikum, Kiemelkedő Nemzeti Érték Egészség és életmód (1): Gunarasi gyógyvíz Épített környezet (4): Pál-ház, Római katolikus templom, Szentháromság-szobor, Szent Flórián-szobor, Kulturális örökség (8): Varga Géza Ferenc munkássága, Tinódi Lantos Sebestyén írói munkássága, Ujváry Lajos festőművész munkássága, Balásy Gyula faragó munkássága, Fekete István Múzeum, Kaposmenti hímzés, Dombói várrom / Gólyavár, Kossuth- emlékmű Sport (1): Dombóvári olimpikonok sportteljesítménye
Dunaföldvár	18	Egészség és életmód (1): Dunaföldvári gyógyvíz Épített környezet (13): Rozmaringos Udvarház, Lakóház (Béke tér 1.), Református templom, Református parókia, Görögkeleti templom, Vár, Kálvária, Szent Rókus-kápolna, Szentháromság-szobor, Ferences rendház, Nepomuki Szent János-kápolna, Belvárosi római katolikus templom, Szent Annáról elnevezett római katolikus ferences templom Ipari és műszaki megoldások (1): Beszédes József-híd Kulturális örökség (1): Csepeli István faragó munkássága Természeti környezet (1): Dél-Mezőföld Tájvédelmi Körzet Turizmus és vendéglátás (1): Dunaföldvári vásár
Dúzs	1	Épített környezet (1): Római katolikus templom
Értény	2	Épített környezet (1): Szent Mártonról elnevezett római katolikus templom Kulturális örökség (1): Gyöngyössi Imre filmrendező, dramaturg, költő munkássága
Fácánkert	2	Épített környezet (1): Kunffy kastély Ipari és műszaki megoldások (1): Szeszgyár
Felsőnyék	5	Épített környezet (4): Deák-pince, Római katolikus templom, Hajdani római katolikus plébánia, Református templom Természeti környezet (1): Kolláti-rét
Gerjen	1	Kulturális örökség (1): Kozák Éva keramikus munkássága
Grábóc	3	Kulturális örökség (1): Grábóci szerb ortodox búcsú Tolnaikum Épített környezet (2): Görög keleti szerb templom, Görög keleti szerb apácázárda (kútházzal és temetővel)
Gyöngy	7	Kulturális örökség (3): Kiss József magángyűjteménye, Német nemzetiségi tájház, Gyöngy környéki svábhímzés Épített környezet (3): Magyar-Kossa kastély, Református templom, Evangélikus templom Tolnaikum Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Szabatonpusztai tehénistálló

Györe	1	Épített környezet (1): Római katolikus templom
Györköny	5	Kulturális örökség (3): Györkönyi német nemzetiségi hagyományőrző füzetek, Tájház, Tolnai Lajos munkássága Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Pincefalu Tolnaikum Épített környezet (1): Evangélikus templom
Harc	2	Épített környezet (1): Római katolikus templom Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Brill pálinkaház pálinkái
Hőgyész	7	Épített környezet (6): Római katolikus templom, Csicsói római katolikus templom, Magtár, Tisztartói lak, Lichtenstein-kastély (Jószágkormányzói lak), Apponyi-kastély és parkja Természeti környezet (1): Lengyel – Hőgyészi erdők
Iregszemcse	3	Épített környezet (3): Római katolikus templom, Kálvária kápolna, Viczay kastély
Izmény	2	Épített környezet (1): Evangélikus templom Kulturális örökség (1): László László zenész munkássága
Kajdacs	2	Épített környezet (2): Sztankovánszky-mauzóleum, Sarlós Boldogasszonyról elnevezett római katolikus templom
Kakasd	1	Kulturális örökség (1): Sebestyén István mesemondó munkássága
Kalaznó	1	Épített környezet (1): Evangélikus templom
Kismányok	1	Épített környezet (1): Evangélikus templom
Kisszékely	4	Természeti környezet (2): Barátok tava, Égerliget és cserestölgyes (kisszékelyi erdők) Épített környezet (2): Kisszékely középkori temploma, Szent Györgyről elnevezett római katolikus templom
Kistormás	1	Épített környezet (1): Evangélikus templom
Kisvejke	1	Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Kisvejkei Zamatos
Kölesd	7	Kulturális örökség (4): Kölesdi Képtár és Látásmozgalom, Kölesdi fehérhímzés, Kölesd – Siménfalva testvérkapcsolata, Borjádi Petőfi-emlékműves Épített környezet (2): Kismegyeháza, ulánus laktanyával és istállóval, Református templom és parókia Ipai és műszaki megoldások (1): Borjádi sörét-torony
Kurd	2	Épített környezet (1): Római katolikus templom Természeti környezet (1): A kurdi pannóniai üledékek ősmaradványai
Lengyel	6	Természeti környezet (1): Lengyel-hőgyészi erdők Kulturális örökség (1): A lengyeli kultúra Tolnaikum Épített környezet (4): Majorsági épületek, Apponyi- borospince, Szent Flórián-szobor, Apponyi-kastély
Madocsa	7	Kulturális örökség (4): Madocsai lassú és friss csárdás, Seregi István táncos munkássága, Boldog István táncos munkássága, Földesi János táncos munkássága Természeti környezet (2): Temetői vadgesztenye fasor, Szlavón tölgyes Épített környezet (1): Református templom
Magyarkeszi	2	Épített környezet (1): Római katolikus templom Ipai és műszaki megoldások (1): Gizella hengermalom
Medina	11	Kulturális örökség (7): Medinai szerb szokások és hagyományok, Kőszegi testvérek népi hangszerei, Szabó József népzenei munkássága, Szabóné Gáncs Tünde népdalénekes munkássága, Bartina zenekar tevékenysége, Medinai zenészdinasztia hagyományai, Medinai Tambura Zenekar munkássága Épített környezet (4): Református templom, Római katolikus kápolna, Apponyi-kúria, Görögkeleti szerb templom
Mócsény	2	Épített környezet (2): Zsibriki német telepház, Római katolikus templom
Mucsi	2	Épített környezet (2): Római katolikus templom a Szent Valerius-ereklével, Szent Flórián szobor

Nagydorog	8	Agrár- és élelmiszergazdaság (2): Cikta juh, Magyar díszposta galamb Épített környezet (1): Széchenyi-kastély Kulturális örökség (4): Gróf Széchenyi Sándor munkássága, Gebauer freskó, Stockinger Artúr munkásságára és hagyatékára épülő Kalap és Sipka Múzeum, Nagydorogi református templom Természeti környezet (1): Szenesi-legelő
Nagykónyi	1	Épített környezet (1): Keresztelő Szent Jánosról elnevezett római katolikus templom
Nagymányok	3	Épített környezet (3): Római katolikus Szent Mihály-plébániatemplom Nepomuki Szent János szobor, Római katolikus plébánia
Nagyszékely	1	Épített környezet (1): Református templom épületegyüttese Tolnaikum
Nak	1	Egészség és életmód (1): Széles Lajos munkássága és a Naksol
Németkér	4	Épített környezet (1): Szent Kereszt Felmagasztalása római katolikus templom Természeti környezet (2): Hardi Legelő, Látóhegy Kulturális örökség (1): Staub Ferenc Emlékház
Őcsény	6	Ipari és műszaki megoldások (1): Első Magyar Hőlégballon-történeti Gyűjtemény Kulturális örökség (4): Tájház, Werner Andrásné Tóth Katalin szövő munkássága, Bogár István munkássága, Egyed Mihályné Dévai Julianna szövő munkássága Épített környezet (1): Református templom
Ozora	3	Épített környezet (3): Római katolikus Szent István király-templom, Kulapusztai Esterházy-méntelep, Ozorai vár Tolnaikum
Paks	41	Agrár- és élelmiszergazdaság (2): Paksi siller, Paksi pincefalu és dunakömlődi pincesor Egészség és életmód (1): Paksi Gyógyfürdő Épített környezet (23): Lakóház (Templom tér 6.), Lakóház (Kossuth utca 2.), Rosty-kúria, Novák-kúria, Kurcz-kúria, Szeniczey-ház, Daróczy-kúria, Korniss-kúria, Műemlék lakóházak (Deák Ferenc utca 7. és 7/a.), Szeniczey-kúria, Bazársor, Cseh-Vigyázó kúria (később Mádi-Kovács kúria), Evangélikus templom, Lakóház (Anna utca 17.), Erzsébet Nagyszálló, Református templom, Szent Rókus és Szent Sebestyén Római Katolikus kápolna, Újtemetői római katolikus kápolna, Kálvária temetőkápolna, Kálvária dombi katolikus temető, Szent Imre római katolikus templom, Szent Vendel kápolna, Római katolikus Szentlélek templom, Szentháromság-szobor, Ipari és műszaki megoldások (2): Paksi Atomerőmű Tájékoztató és Látogatóközpont és Atomenergetikai Múzeum, Magyar atomenergetikai szaktudás Tolnaikum Kulturális örökség (7): Hopp-Halász Károly festőművész életműve, Jézus Szíve római katolikus templom, Paksi Digitális Archívum és retro képgyűjtemény, Paksi Nemzetközi Gastroblues Fesztivál, Paksi Képtár, Paksi Roger Schilling Fúvószenekar, Lussonium, romkert, Bottyán-sánc Tolnaikum Sport (1): Paksi olimpiakonok sportteljesítménye Természeti környezet (5): Imsósi – erdő, Duna-part, Paksi löszfal, Paksi tarka sáfrányos, Paksi Ürge-mező
Pálfa	2	Kulturális örökség (1): Illyés Gyula szülőhelye és első iskolája Épített környezet (1): Római katolikus templom
Pincehely	4	Épített környezet (3): Pincehelyi izraelita temető, Római katolikus templom, Nepomuki Szent János Kápolna Kulturális örökség (1): Pillés vidék Tolnaikum
Pörboly	3	Természeti környezet (1): Pörbolyi Ökoturisztikai Központ Kulturális örökség (1): Pörbolyi Népdalkör és Citerazenekar Egyesület tevékenysége és eredményei Épített környezet (1): Milleniumi pavilon
Regöly	4	Kulturális örökség (1): Regölyi régészeti leletegyüttes (földvár és halomsír) Épített környezet (2): Római katolikus templom, Somolyipusztai templomrom Természeti környezet (1): Pacsmagi tavak

Sárpilis	3	Kulturális örökség (2): K. Kovács János táncos munkássága, Gy. Bóli János táncos munkássága Épített környezet (1): Református templom
Sárszentlőrinc	6	Épített környezet (4): Petőfi emlékház, Római katolikus kápolna, Evangélikus templom, Hajdani evangélikus gimnázium Kulturális örökség (2): Lázár Ervin emlékház, Lázár Ervin írói munkássága Tolnaikum
Simontornya	9	Természeti környezet (1): Székelyi út Épített környezet (7): Vár műemléki környezete, „Nagyház”; Helytörténet Háza, Római katolikus ferences templom, Ferences rendház, Szentháromság-szobor, Református templom, Vár Tolnaikum Kulturális örökség (1): Könyvne Szabó Éva munkássága
Sióagárd	7	Kulturális örökség (6): Fecske Bábcsoport tevékenysége, Király Anna hímező és tervező munkássága, Finta Mihályné szöttek gyűjteménye, Szabadi Mihály Sióagárdról szóló írói munkássága, Tájház, Sióagárdi hímezés és viselet, Hímzésmúzeum Tolnaikum Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Leányvári pincefalu
Szakály	1	Épített környezet (1): Római katolikus templom
Szedres	7	Épített környezet (4): Római katolikus kápolna, Bezerédj kastély és parkja, Bezerédj kápolna, Balogh-(Illés-) kastély Kulturális örökség (1): Bezerédj Amália munkássága Természeti környezet (2): Szedresi Tarkasáfrányos, Ős-Sárvíz
Szekszárd	53	Agrár- és élelmiszergazdaság (5): Szekszárdi Bikavér, Szekszárdi Kékfrankos, Szekszárdi Kadarka, Szekszárdi történelmi borvidék és borai Tolnaikum, Szekszárdi márc Tolnaikum Épített környezet (23): Présházak – Béri Balogh utca, Bogár-tanya, Nedelkovics-tanya, Fogadó (Dózsa György utca 9.), Szegzárd Szálló, Nagyvendéglő, Kamarás-ház, Tisztartói ház, Krenmüller-ház, Babits Mihály szülőháza, Augusz-ház, Ferenc kórház, Wosinsky Mór Megyei Múzeum és kőcimer, Városháza, Zsinagóga, Római katolikus iskolaépület, Római katolikus kálvária-kápolna és stációk, Szent János- és Pál-kápolna, Szentháromság-szobor, Római katolikus plébániaház, Római katolikus plébániatemplom, Vármegyeháza, Vármegyeházi romkert Tolnaikum Kulturális örökség (19): Szatmári Juhos László szobrászművész munkássága, Escher Károly fotóriporter életműve, Csuha Tünde tojásdíszítő iparművészeti munkássága, Kis Pál István írói és filmes munkássága, Bartina Néptánc Közhasznú Egyesület tevékenysége, Matókné Kapási Julianna néptánc oktatói munkássága, Szekszárdi evangélikus templom orgonája, Szekszárdi Szüreti Napok, Garay János írói munkássága, Dr. Hollós László gombakutató életműve, Nepp Dénes szíjgyártó munkássága, Steig István fazekas munkássága, Tamás József fazekas munkássága, Dr. Németh Pálné Parrag Julianna hímező munkássága, Sallangokkal díszített rézveretes szügyhám, Bíró Annamária kerámikus munkássága, Wosinsky Mór római katolikus pap, régész, múzeumigazgató munkássága Tolnaikum, Mészöly Miklós írói munkássága Tolnaikum, Mattioni Eszter művészeti munkássága Tolnaikum Sport (1): Sipos Márton úszó munkássága Természeti környezet (4): Sötétvölgy, Keleti ajtócsiga, Gemenci erdő, Gemenci gímszarvas Tolnaikum, Kiemelkedő Nemzeti Érték Turizmus és vendéglátás (1): Petrits Mézeskalács Múzeum
Tamási	16	Kulturális örökség (4): Würtz Ádám művészeti munkássága, Túrmezei Erzsébet műfordítói, költői munkássága, Iglice népdalkör tevékenysége, Markovics Gábor munkássága Egészség és életmód (1): Tamási gyógyvíz Tolnaikum Természeti környezet (2): Gyulaji erdő, Gyulaji dóm Tolnaikum, Kiemelkedő Nemzeti Érték Épített környezet (7): Római katolikus templom, Esterházy-vadászkastély, Würtz Ádám szülőháza, Rozália-kápolna, Henyei kápolna, Mária-szobor, Evangélikus templom

		orgonája Ipari és műszaki megoldások (2): Rittinger-féle tutyiműhely, Cserénygáti vízimalom
Tengelic	13	Kulturális örökség (2): Bodor Árpád pedagógus élete és munkássága, Farkas Dénes munkássága Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Tengelici kisló Természeti környezet (2): Tengelici Székes-mocsár, Pókbangós Bárányi-rét Épített környezet (8): Csapó-sírkert, Schell kastély, Bernrieder-kastély, Gindly-Benyovszky-kúria, Gindly-Csapó-kápolna, Csapó kastély a parkkal, Gindly-Benyovszky-kastély, Jeszenszky-kastély
Tevel	4	Kulturális örökség (1): Tatai Ernő tamburakészítő munkássága Épített környezet (3): Tizennégy segítő szent-kápolna, Szent Rókus és Szent Rozália-kápolna, Római katolikus templom
Tolna	29	Agrár- és élelmiszergazdaság (2): Chill-csepp, Tolnai borvidék és borai Épített környezet (9): Városháza, Szent Sebestyén-szobor, Nepomuki Szent János-szobor, Festetics-kastély, Mözsi római katolikus templom, Szentháromság-szobor, Római katolikus plébánia, Római katolikus Kálvária-kápolna, Nagyboldogasszonyról elnevezett római katolikus templom Ipari és műszaki megoldások (2): Selyemgubóraktár, Selyemgyár és ipartörténeti gyűjtemény Kulturális örökség (13): Horváth Tibor képfestő munkássága, Molnár M. György festőművész munkássága, Szily Géza festőművész munkássága, Strissowszky Szilárd festőművész munkássága, Tóth János operatőr munkássága, Rubold Ödön színművész munkássága, Végh András festőművész munkássága, Martinek József festőművész munkássága, Garay Ákos grafikus, festőművész, etnográfus munkássága, Mözsi viselet, Mözsi-Szabó István festőművész munkássága, Verseghegy Ferenc fazekas munkássága, Tolnai Képfestő Műhely Tolnaikum Sport (1): Tolnai Kajak-Kenu Sportegyesület tevékenysége Természeti környezet (2): Holt-Duna partja, Mözsi Kapszeg-tó
Tolnanémedi	1	Épített környezet (1): Református templom
Váralja	4	Agrár- és élelmiszergazdaság (1): Tolna vármegyei kelt tészták Épített környezet (1): Református templom Természeti környezet (1): Kelet-Mecsek Tájvédelmi Körzet Kulturális örökség (1): Váraljai népi hagyományok
Várdomb	1	Épített környezet (1): Római katolikus templom
Varsád	1	Épített környezet (1): Evangélikus templom
Závod	3	Épített környezet (3): Szent Flórián-szobor, Római katolikus plébánia, Római katolikus templom

TOLNAIKUMOK
kiemelt vármegyei értékek (29)
2024 végén

2016 (7):

- Bonyhádi zománcáru
- Grábóci szerb ortodox búcsú
- Györkönyi pincefalu
- Gyulai dám
- Sárköz népművészete
- Szekszárdi borok
- Szekszárdi Vármegyeháza

2017 (3):

- Bukovinai székely betlehemes
- Gemenci erdő
- Gyönki evangélikus templom

2018 (4):

- Bátai Szent Vér kegyhely
- Paksi atomenergetikai szaktudás
- Sióagárdi népviselet, hímzés és Hímzésmúzeum
- Lázár Ervin írói munkássága

2019 (2):

- Simontornyai Vár
- Tolnai képfestő műhely

2020 (4):

- Tamási gyógyvíz és termálfürdő
- Nagyszékelyi református templomegyüttes
- Paksi Lussonium
- Szekszárdi márc

2021 (3):

- Ozorai Vár
- Mészöly Miklós írói munkássága
- Rákóczi-túrók

2022 (2):

- Mattioni Eszter művészeti munkássága
- Lengyeli Kultúra régészeti értékei

2023 (2):

- Wosinsky Mór római katolikus pap, régész, múzeumigazgató munkássága
- Bátaszéki templom és apátsági romkert

2024 (2):

- Perczel - kúria (Bonyhád, Perczel Mór utca 44.)
- Kapos-Koppány menti pille

ÉRTÉK DÍJAK

**kimagasló hagyományőrző, értékfeltáró, értékmentő és népszerűsítő
tevékenységek, a nemzeti értékek megismertetéséért, népszerűsítéséért
végzett elkötelezett munka elismeréséül (20)
2024 végén**

2016. (2):

- Bátaszék
- Medina

2017. (4):

- Dunaföldvár
- Kölesd
- Dombóvári Apáczai Csere János Szakgimnázium
- Paksi Deák Ferenc Általános Iskola

2018. (3):

- Tolna
- Bogyiszló
- Őcsényi Perczel Mór Általános Iskola

2019. (3):

- Tengelic
- Kölesdi Béni Balogh Ádám Általános Iskola
- Perczel Mór Szakképző Iskola, Bonyhád

2020. (1):

- Paks

2021. (2):

- Nagydorog
- Hőgyészi Hegyhát Általános Iskola és Gimnázium Tolnai Lajos Gimnáziumi és Kollégiumi Tagintézménye

2022. (2):

- Völgységi Értéktár Bizottság
- Magyar László Gimnázium, Dunaföldvár

2023. (2):

- Simontornya
- Attala

2024. (1):

- Györköny

KIEMELKEDŐ NEMZETI ÉRTÉKEK MAGYAR ÉRTÉKTÁR

Kiemelkedő nemzeti érték: olyan nemzeti érték, amely nemzeti szempontból meghatározó jelentőségű, a magyarságra jellemző és közismert, jelentősen öregbíti hírnevünket, növelheti megbecsülésünket az Európai Unióban és szerte a világon, továbbá hozzájárul új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez.

Magyar Értéktár: a nemzeti értékek köréből a Hungarikum Bizottság által kiemelkedő nemzeti értékke nyilvánított értékek gyűjteménye.

Agrár- és élelmiszergazdaság

1. Badacsonyi kéknyelű
2. Herz Classic téliszalámi
3. Hízott víziszárnyas-termékek
4. Magyar akác *
5. Magyar akácméz *
6. Mathiasz János szőlőnemesítő életműve
7. Pick téliszalámi
8. Pozsonyi kifli
9. Szikvíz *
10. Theodora Kékkúti és Kereki Ásványvizek
11. UNICUM keserűlikőr
12. Kürtőskalács *
13. Piros Arany és Erős Pista
14. Szatmári szilvalekvár
15. Magyar szürke szarvasmarha
16. Debreceni páros kolbász
17. Vecsési savanyú káposzta
- 18. Gyulaji dám**
19. Szerencsi csokoládé
20. TÖRLEY Pezsgő
21. St. Hubertus magyar gyógynövénylikőr
22. Kézzel szedett, nagy pehelytartalmú, magyar libatoll
23. Egri Bikavér
24. Magyar pásztor- és vadászkutyafajták *
25. MIRELITE termékek
26. Dr. Bakonyi Károly szőlőnemesítő életműve
27. Újfehértói fürtös meggy
28. Európai uniós oltalom alatt álló földrajzi árujelzővel ellátott magyar termékek
29. Hagyományos Különleges Termékek
30. Szentkirályi ásványvíz
31. Magyar kocsizás és fogathajtás kultúrája
32. Szabolcsi almatermesztés hagyománya

- 33. Szaloncukor *
- 34. Hatvani Aranyfácán sűrített paradicsom
- 35. Vágottzsír (Muravidék)
- 36. Hajdú lisztek és őrlemények termékcsaládja
- 37. Zselici hársmez
- 38. Pápai sonka

Egészség és életmód

- 39. Béres Csepp és Béres Csepp Extra
- 40. ILCSI szépítő füvek natúrkozmetikai termékek
- 41. Dcont vércukormérő készülékek
- 42. Védőnői szolgálat *
- 43. A Hévízi-tó és a tradicionális hévízi gyógyászat
- 44. Szent-Györgyi Albert életműve és szellemi öröksége
- 45. Kabay János gyógyszervegyészeti tevékenysége és életműve

Épített környezet

- 46. Csongrádi régi belváros (Halászfalu)
- 47. Őrségi Táj és a Szalafői Népi Műemlékegyüttes
- 48. Szatmár, Bereg és Kárpátalja középkori templomai
- 49. Torockó épített öröksége
- 50. Kecskemét szecessziós városmagja, különös tekintettel a Cifrapalota épületére
- 51. Komáromi vár és erődrendszer
- 52. Fűvészkert (ELTE)

Ipari és műszaki megoldások

- 53. Budafoki zománcáru és Budafoki zománcedény
- 54. Bonyhádi zománcáru és Bonyhádi zománcedény**
- 55. Szentgotthárdi kard és Szentgotthárdi kasza
- 56. KÜRT Adatmentés
- 57. Zsolnay porcelán és kerámia
- 58. Ajka Kristály
- 59. Neumann János életműve
- 60. Irinyi János munkássága és a zajtalan és robbanásmentes gyufa
- 61. A hajdúnánási szalmafeldolgozás, mint tradicionális háziipari tevékenység
- 62. Kocsi kocsi

Kulturális örökség

- 63. A Népművészet Mestere díj kitüntetettjeinek tudása és tevékenysége *
- 64. Busójárás Mohácson - maszkos farsangvégi télűző szokás
- 65. A kunsági birkapörkölt karcagi hagyománya
- 66. Élő hagyományok Kalocsa kulturális terében: hímzés, viselet, pingálás, tánc
- 67. Mezőtúri fazekasság
- 68. A magyar solymászat

69. A halasi csipkevarrás élő hagyománya
70. Matyó örökség – a hímzés, viselet, folklór továbbélése
71. Pünkösdi templomdíszítés Mendén
72. Tikverőzés Mohán. Maszkos, alakoskodó, farsangi szokás.
73. Emmausz Bólyban. Húsvéthétfői népszokás
74. A molnárkalács borsodnádasi hagyománya
- 75. Sárköz népművészete: szövés, hímzés, gyöngyfűzés, viselet**
76. Kassai-féle lovasíjász módszer
77. Herendi porcelán
78. Magyar operett
79. Klasszikus magyar nótá
80. Zsolnay Kulturális Negyed
81. Gróf Széchenyi István szellemi hagyatéka
82. 100 Tagú Cigányzenekar – A zenekar világhírű művészi és hagyományőrző gyakorlata
83. Höveji csipke
84. Tárogató
85. Magyar Íj (IX-XI. század)
86. Vizsolyi Biblia és a Vizsolyi Református Templom
87. Bocskai viselet
88. Szegedi papucs
89. A magyar tanya
90. Magyar cimbalom *
91. Békés-tarhosi Énekiskola
92. Mihalkó-féle hortobágyi pásztorkalap
93. Kós Károly életműve
94. Magyar Huszár
95. Aradi Szabadság-szobor
96. Feszty-körkép
97. A nagybányai művésztelep és festőiskola
98. Magyar Pálos Rend
99. Hortobágyi karikás ostor
100. Hollóházi porcelán
101. Csíksomlyói pünkösdi búcsú
102. Magyar népmesék rajzfilmsorozat
103. Magyarországi csipkeverés- és varrás élő hagyománya
104. A kőszegi "Szőlő Jövés" ünnepe
105. A magyarországi képfestés hagyománya *
106. Hosszifurugla
107. Regölés
108. Magyar cifraszűr
109. Magyar betyárköltészet
110. Vallásszabadság törvénye (1568)
111. Tavaszi emlékhadjárat (1849)
112. Beregi keresztszemes hímzés - Felső-Tiszavidéki keresztszemes hímzés

113. Az aracsi templomrom és az aracsi kő
114. Füredi Anna-bál
115. Jászkürt - Lehel Kürtje
116. Máriapócs Nemzeti Kegyhely és a pócsi búcsúk
117. Vitéz László és Vitéz László- bábjáték
118. Magyar Értékmentő Műhelyként Működő Csángó Fesztivál
119. Magyar Örökség Díjjal kitüntetett személyek lezárult életműve
120. A citera és citerajáték hagyománya a magyar nyelvterületen *
121. A székelykapuk *
122. Hagyományos fejfák a Kárpát-medencében
123. Tokaji Író tábor
124. ZEMA porcelán ékszerek
125. Komáromi szekeresszázadok
126. Székely himnusz
127. Hetési férfi- és női viselet
128. A Krisztus-katonaság görögkatolikus hagyománya Hajdúdorogon
129. Kubikos tevékenység
130. Bokortanyák
131. Déli harangszó *

Sport

132. Puskás Ferenc világszerte ismert és elismert életműve
133. A magyar vízilabdázás
134. A klasszikus magyar szablyavívás hagyománya
135. Teqball mint sport

Természeti környezet

136. Gércei alginit
137. Széchenyi-hársfasor
138. Kaptárkövek és a bükkaljai kőkultúra
139. Tiszavirág és tiszavirágzás
140. Dél-alföldi szikes tavak

Turizmus és vendéglátás

141. Karcagi birkapörkölt
142. Fröccs *
143. Gundel örökség - Gundel Károly gasztronómiai és vendéglátóipari öröksége és a Gundel Étterem
144. Bajai halászlé
145. Miskolc-tapolcai Barlangfürdő
146. Országos Kéktúra
147. Dobostorta
148. Magyar gulyásleves *
149. Csabai Kolbászfesztivál

- 150. Tiszai halászlé
- 151. Gemenci gímszarvas**
- 152. Rákóczi-túrós**
- 153. Korhely halászlé
- 154. Lángos *

Megjegyzés: * jelöli azokat az értékeket, amelyek jelentősége az ország egészére kiterjed, és így érinti Tolna vármegyét is. Számuk meghaladja az egy tucatot is.